

Vážený pane Válku,

obracím se na vás jako ministra zdravotnictví ČR se žádostí o ukončení diskriminace LGBT dárců krve a krevní plazmy.

Nevím jak dobře jste znalý současné situace, kdy krevní odběrová centra v České republice definují jako “rizikové chování” nejen užívání drog, prostituci a časté střídání sexuálních partnerů, ale i homosexuální monogamní spolužití, což dočasně nebo trvale vylučuje tyto skupiny potenciálních dárců. Každé odběrové centrum má navíc v této oblasti vlastní (nejednotná) kritéria.

Apeluji na Vás, abyste se zasadil o změnu dosavadních pravidel a zavedené praxe, tak aby byl každý dárcce posuzovaný individuálně. Tím by došlo po vzoru dalších evropských zemí, které tuto definici v posledních letech změnily, k narovnání a vyjasnění pravidel. Vyspělé evropské země nediskriminují své dárcce na základě jejich sexuální orientace, nebo způsobu života.

Zákaz darovat krev od homosexuálů vznikl během pandemie AIDS v 80. letech a měl svá opodstatnění. Byli to právě gay muži a drogově závislí, kteří nemoc často šířili. Od té doby se ovšem mnohé změnilo. Díky osvětě se podařilo zlepšit povědomí a čísla AIDS snížit. Itálie byla první evropskou zemí, která tento zákaz zrušila již v roce 2001. Postupně ji následovaly další země, například Španělsko, Slovinsko nebo Portugalsko. Ale byla to až pandemie covid-19, která v mnoha dalších zemích spustila přezkum pravidel.

Pro nedostatek vhodných dárců krve (neschopnost darovat krev během a 14 dní po nemoci Covid-19) a nedostatek dárců protilátek (tak potřebných pro nemocné na JIP), začali mnohé země EU diskutovat o změně, nebo úplném zrušení diskriminace dárců na základě jejich sexuální orientace.

Seznam zemí, které v poslední době zrušili kritérium výběru dárcce založené na pohlaví partnera, se kterým měl dárcce sexuální vztah:

Francie - březen 2022

Holandsko - září 2021

Německo - leden 2023

Izrael - říjen 2021

Kanada - prosinec 2022

Litva, Lotyšsko - květen 2022

Malta - září 2023

(homofobní) Maďarsko - 2020

Rakousko - září 2022

Řecko - leden 2022

Spojené království - 2020 (*Britská vláda uvolnila pravidla pro dárcovství, což označila za „historickou změnu”. Homosexuální a bisexuální muži mohou v Británii darovat krev za předpokladu, že jsou v dlouhodobém vztahu. Nová pravidla pro dárcovství krve se zaměřují na individuální chování dárců.*)

I přes uvolnění pravidel ve výše uvedených zemích se i nadále nahlíží na rizikové chování ve smyslu střídání sexuálních partnerů, což je bezpochyby správně. Tento přístup umožňuje nahlížet na každého dárce individuálně, nehledě na to jaké je sexuální orientace.

Další země, které v posledních letech zkrátily dobu, během které by gay a bisexuální muži měli žít v celibátu, aby mohli darovat krev (tzv. deferral period):

Belgie - v roce 2022 zkráceno z 12 měsíců na 4 měsíce

Česká Republika - v roce 2019 zkráceno z 12 měsíců na 6 měsíců

Dánsko - v roce 2021 zkráceno na 4 měsíce

Nový Zéland - v roce 2020 zkráceno z 12 měsíců na 3 měsíce

Švédsko - v roce 2021 zkráceno z 12 měsíců na 6 měsíců

USA - v roce 2020 zkráceno z 12 měsíců na 3 měsíce

V současnosti musí v Česku gay nebo bisexuální muž žít 6 měsíců bez sexu, aby byli vhodní pro darování krve. Pokud ovšem žijí dlouhodobě v monogamním vztahu, je nepravděpodobné očekávat, že budou žít v celibátu. Individuální přístup je proto zásadní.

Z údajů Společnosti pro transfuzní lékařství vyplývá, že v ČR chybí asi 50 tisíc dárců krve. Výzvy k darování krve běží takřka nepřetržitě. Proto je právě teď správný čas se zařadit po bok vyspělých evropských zemí a zbytečně nediskriminovat osoby, které nežijí rizikovým sexuálním životem a ke svému zdraví přistupují zodpovědně.

Dotazníkem v odběrovém centru, dárce čestně prohlašuje věci, které nemá lékař možnost ověřit. Např. dobu tetování, piercingu, nebo akupunktury (min. 6 měsíců před odběrem), užívání tablet (min. 14 dní před odběrem), zahraniční cesta do exotické země (min. 6 měsíců před odběrem). Ve všem z uvedeného se dá lhát a odběrové centrum při testování krve pravdu neodhalí. Celý dotazník je tedy postavený na důvěře mezi lékařem a dárce.

Každá krev je navíc po odběru povinně testována na HIV, syfilis, hepatitidu typu A, B a C. Bez ohledu na to, zdali jde o krev promiskuitního heterosexuála, nebo monogamně žijícího homosexuála. I pokud by dárce ohledně rizikového chování lhal (nebo o nemoci nevěděl), u testování se na to přijde.

Nenuťte nás proto v dotaznících lhát o své orientaci, nebo způsobu života. Nedefinujte monogamní vztahy automaticky jako rizikové chování. Nařídte odběrovým centrům posuzovat každý odběr individuálně. Dárcovství je výbornou šancí, jak si nenechat jednu z nejvzácnějších lidských tekutin jen pro sebe, ale zachránit s ní život někomu jinému. Neberte nám tento pocit sounáležitosti. Jako ministr zdravotnictví máte reálnou možnost se o to zasadit.

S pozdravem,